

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/623
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (4 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021306

ИРГЭНИЙ ЗОРИГ НОГООН НАМ

**АЙМАГ, СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Төв аймгийн ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/626
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021311

Төв аймгийн Алтанбулаг сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

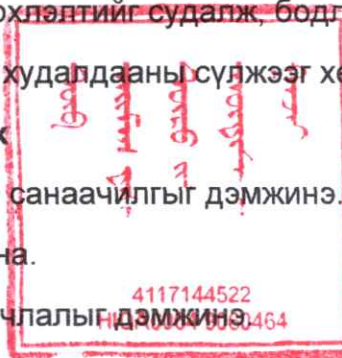
2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

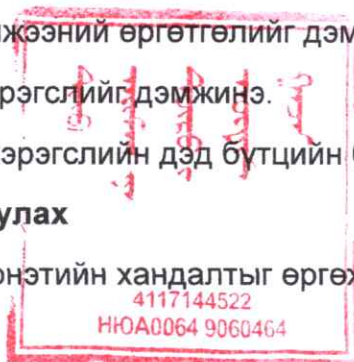
4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

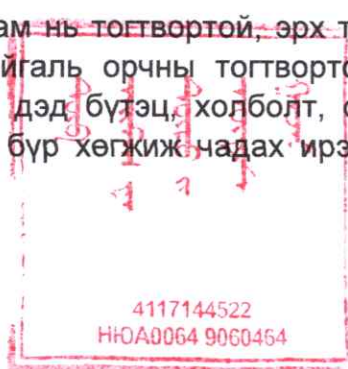
5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized loops and a long horizontal stroke extending to the right.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/627
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (.3хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021313

Төв аймгийн Архуст сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

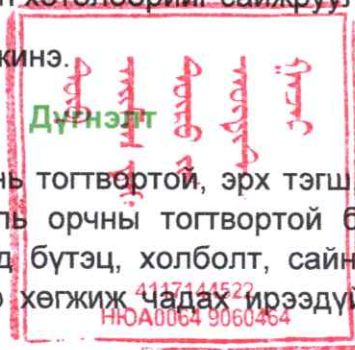
5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/628
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021315

Төв аймгийн Аргалант сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

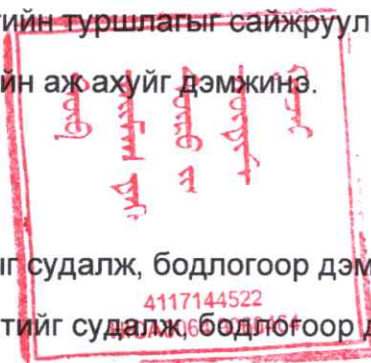
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

A handwritten signature in black ink, located at the bottom right of the page.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

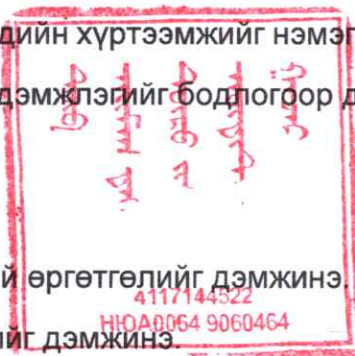
4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

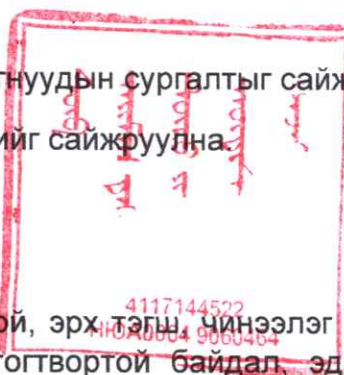
5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/629
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (...3 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021317

Төв аймгийн Батсүмбэр сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

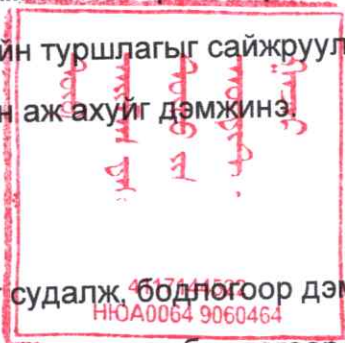
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/630
танай _____-ны № _____-т

ТӨВ АЙМГИЙН БАЯН
СУМЫН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021319

Төв аймгийн Баян сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

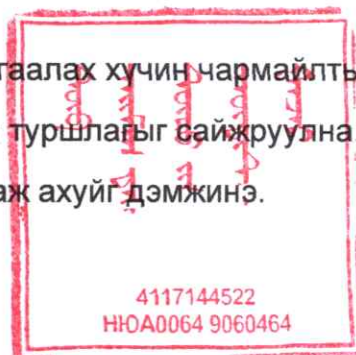
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized cursive letters.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

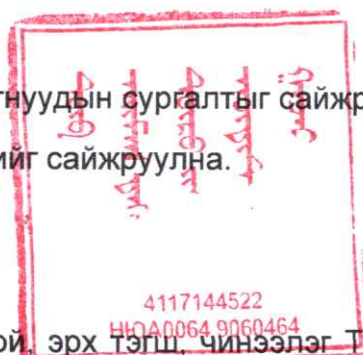
5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/631
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (...3 хуудас)-ийг хавсаргав.

Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮДЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021321

Төв аймгийн Баяндэлгэр сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

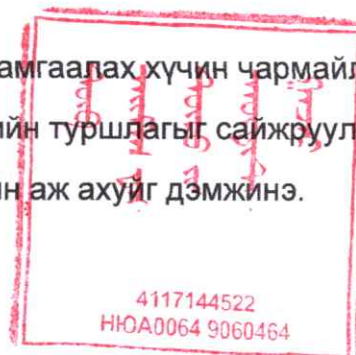
2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/682
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (.3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021323

Төв аймгийн Баянжаргалан сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

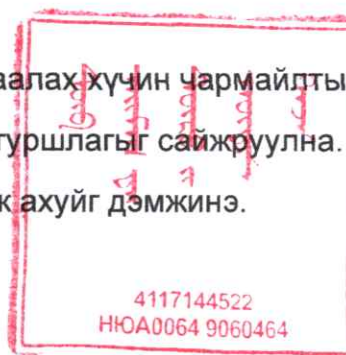
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

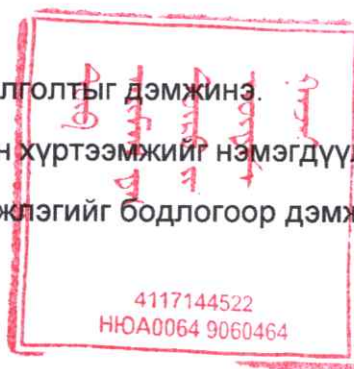
4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/633
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021326

Төв аймгийн Баян-Өнжүүл сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

- 2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.
- 2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

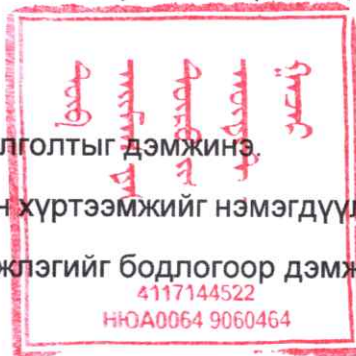
- 3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.
- 3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

- 3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.
- 3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

- 3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.
- 3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

- 4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.
- 4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.
- 4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

- 4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized cursive letters.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/634
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021327

Төв аймгийн Баянхангай сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

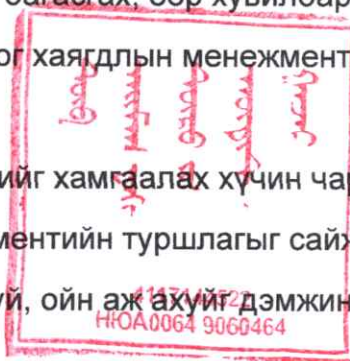
- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

A handwritten signature in black ink, located at the bottom right of the page.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

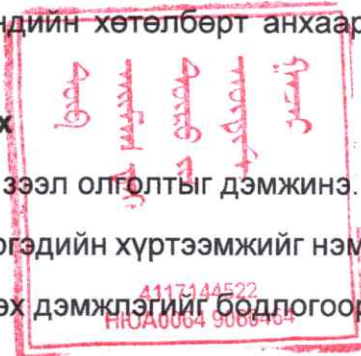
3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized cursive letters.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/635
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021323

Төв аймгийн Баянцагаан сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/636
танай _____-ны № _____-т

ТӨВ АЙМГИЙН БАЯНЦОГТ
СУМЫН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүхээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021331

Төв аймгийн Баянцогт сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

- 2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.
- 2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

- 3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.
- 3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

- 3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.
- 3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

- 3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.
- 3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

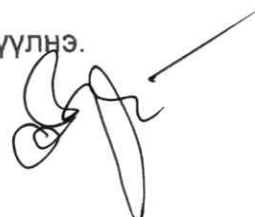
4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

- 4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.
- 4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.
- 4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

- 4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/637

танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3. хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021333

Төв аймгийн Баянчандмань сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

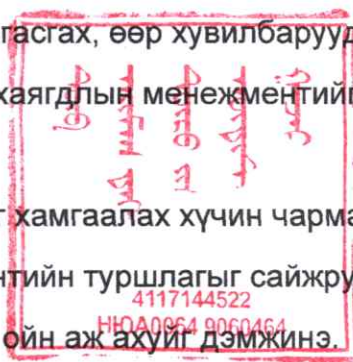
- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

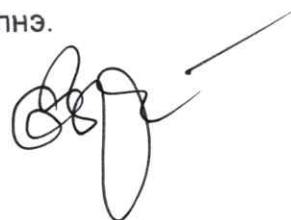
4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/638
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021335

Төв аймгийн Борнуур сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт, анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/639
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024” аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021337

Төв аймгийн Бүрэн сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

- 2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.
- 2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

- 3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.
- 3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

- 3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.
- 3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

- 3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.
- 3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

- 4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.
- 4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.
- 4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

- 4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/640
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021339

Төв аймгийн Дэлгэрхаан сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

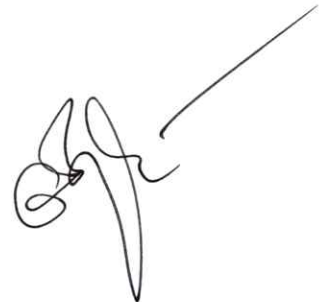
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

A handwritten signature in black ink is located at the bottom right of the page.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/641
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021341

Төв аймгийн Жаргалант сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

- 2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.
- 2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

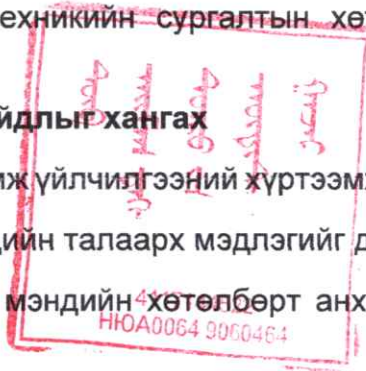
3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

- 3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.
- 3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

- 3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.
- 3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

- 3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.
- 3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

- 4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.
- 4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.
- 4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

- 4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/642
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3. хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021343

Төв аймгийн Заамар сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

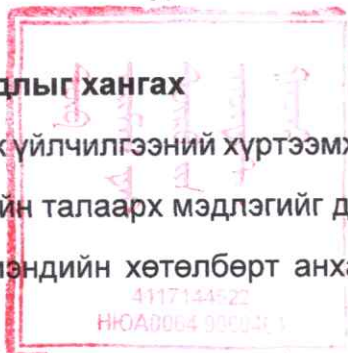
3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

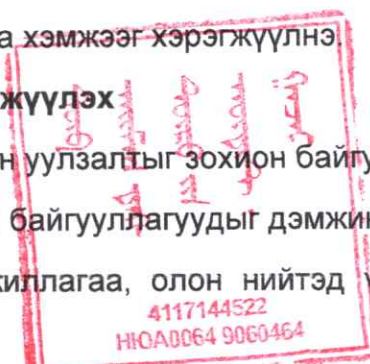
5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/643
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021345

Төв аймгийн Зуунмод сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

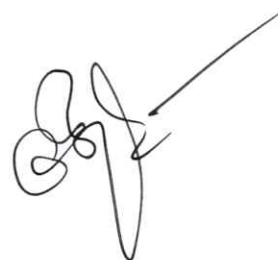
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

- 2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.
- 2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

- 3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.
- 3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

- 3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.
- 3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

- 3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.
- 3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

- 4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.
- 4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.
- 4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

- 4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/644
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, “Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024” аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн “Иргэний Зориг Ногоон нам”-д

ДАРГА
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021405

Төв аймгийн Лүн сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хучин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Туунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/645
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021407

Төв аймгийн Мөнгөнморьт сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582. Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/646
танай _____-ны № _____-т

ТӨВ АЙМГИЙН ӨНДӨРШИРЭЭТ
СУМЫН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021409

Төв аймгийн Өндөрширээт сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/647
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021411

Төв аймгийн Сүмбэр сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зүүнмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/648
танай _____ -ны № _____ -т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021413

Төв аймгийн Сэргэлэн сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3. Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

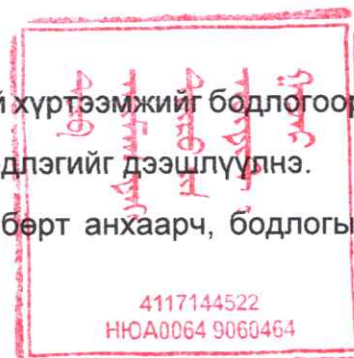
3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1. Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3. Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим ирүүдэл: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/649
танай _____-ны № _____-т

ТӨВ АЙМГИЙН УГТААЛЦАЙДАМ
СУМЫН СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021415

Төв аймгийн Угтаалцайдам сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох

Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

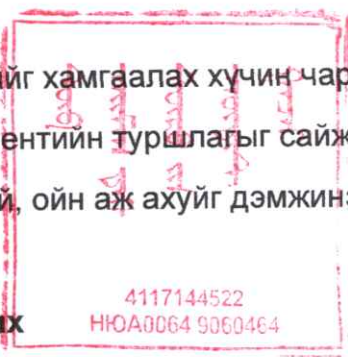
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuy@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/650
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021417

Төв аймгийн Цээл сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.

1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.

1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.

1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.

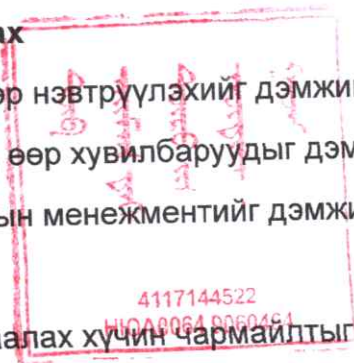
2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.

2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.

2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

4117144522
УИД АР 064 006045-1

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

**ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/651
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021419

Төв аймгийн Эрдэнэ сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

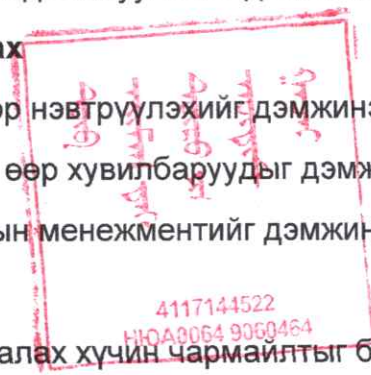
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.

2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.

3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.

3.1.3. Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.

3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.

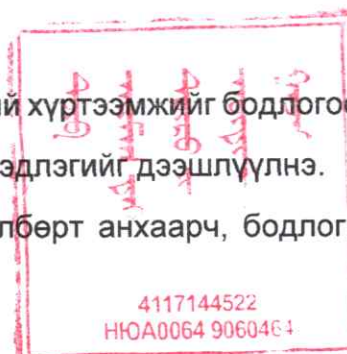
3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

3.3.1. Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.

3.3.2. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.

3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.

4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.

4.1.3. Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3.Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.08.05 № 01/652
танай _____-ны № _____-т

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр хуульд
заасан шаардлагад нийцсэн талаарх дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4 дэх хэсэгт заасан Төрийн аудитын байгууллагын бүрэн эрхийн хүрээнд Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогод нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвслийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817-1:2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817-6:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817-8:2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, "Хөгжлийн түүчээ-Төв аймаг-2024" аймгийн хөгжлийн хэтийн зорилт, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-аас Аймаг, сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-ын мөрийн хөтөлбөр (3 хуудас)-ийг хавсаргав.
Хувийг: Төв аймгийн "Иргэний Зориг Ногоон нам"-д

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

019021421

Төв аймгийн Эрдэнэсант сумын ИТХ-ын сонгуульд оролцох Иргэний Зориг Ногоон Намын мөрийн хөтөлбөр

Оршил & Зорилго

Иргэний Зориг Ногоон нам нь Төв аймгийн тогтвортой хөгжил, байгаль орчныг хамгаалах, нийгмийн тэгш байдлыг хангахад тууштай ажиллана. Манай хөтөлбөр нь нийгэмд тулгарч буй өвөрмөц сорилтуудыг шийдвэрлэх, бүх оршин суугчдад чинээлэг, ногоон, хүртээмжтэй ирээдүйг дэмжих зорилготой. Энэхүү хөтөлбөр нь Төв аймгийн оршин суугчдын сайн сайхан байдалд чухал ач холбогдолтой гол салбар дахь бидний алсын хараа, зорилго, стратегийг тодорхойлсон.

1-р бүлэг: Байгаль орчны тогтвортой байдал

1.1 Сэргээгдэх эрчим хүчийг дэмжих

- 1.1.1 Өрхийн сэргээгдэх эрчим хүчийг нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.1.2 Нөхөрлөлийн эрчим хүчний хоршоод байгуулахыг дэмжинэ.

1.2 Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

- 1.2.1 Дахин боловсруулах цогц хөтөлбөр нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.
- 1.2.2 Нэг удаагийн хуванцрыг багасгах, өөр хувилбаруудыг дэмжинэ.
- 1.2.3 Бордоо болон органик хог хаягдлын менежментийг дэмжинэ.

1.3 Байгалийн нөөцийг хамгаалах

- 1.3.1 Орон нутгийн экосистемийг хамгаалах хүчин чармайлтыг бэхжүүлнэ.
- 1.3.2 Усны тогтвортой менежментийн туршлагыг сайжруулна.
- 1.3.3 Тогтвортой хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуйг дэмжинэ.

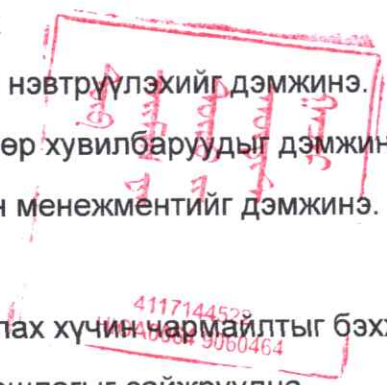
2-р бүлэг: Эдийн засгийн хөгжил

2.1 Орон нутгийн бизнесийг дэмжих

- 2.1.1 Жижиг бизнест зээл олголтыг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.2 Орон нутгийн бизнес эрхлэлтийг судалж, бодлогоор дэмжинэ.
- 2.1.3 Орон нутгийн зах зээл, худалдааны сүлжээг хөгжүүлнэ.

2.2 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

- 2.2.1 Эко аялал жуулчлалын санаачилгыг дэмжинэ.
- 2.2.2 Соёлын өвийг хамгаална.
- 2.2.3 Тогтвортой аялал жуулчлалыг дэмжинэ.

4117144528
4117144528
9060464

2.3 Ажлын байр бий болгох, сургах

- 2.3.1 Ногоон үйлдвэрлэлд ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр бий болгоно.
- 2.3.2 Ур чадварыг хөгжүүлэх боловсролын байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 2.3.3 Байгаль орчныг хамгаалах төслүүдэд хөдөлмөр эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

3-р бүлэг: Нийгмийн тэгш байдал ба оролцоо

3.1 Боловсролыг сайжруулах

- 3.1.1 Орон нутгийн сургуулийн санхүүжилтийг нэмэгдүүлэхийг судалж, дэмжинэ.
- 3.1.2 Бага насны хүүхдийн боловсролын хүртээмжийг өргөжүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.1.3.Мэргэжлийн болон техникийн сургалтын хөтөлбөрийг боловсронгуй болгоно.

3.2 Эрүүл мэнд, сайн сайхан байдлыг хангах

- 3.2.1 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.2.2 Сэтгэцийн эрүүл мэндийн талаарх мэдлэгийг дээшлүүлнэ.
- 3.2.3 Олон нийтийн эрүүл мэндийн хөтөлбөрт анхаарч, бодлогын дэмжлэг үзүүлнэ.

3.3 Эмзэг бүлгийн хүн амыг дэмжих

- 3.3.1.Бага орлоготой өрхүүдэд зээл олголтыг дэмжинэ.
- 3.3.2.Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэхийг дэмжинэ.
- 3.3.3. Ахмад настнуудад үзүүлэх дэмжлэгийг бодлогоор дэмжинэ.

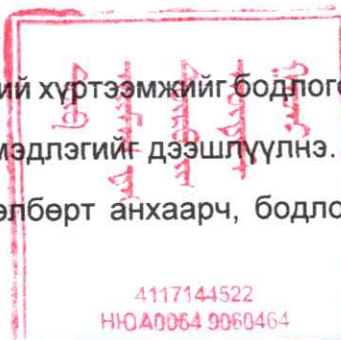
4-р бүлэг: Дэд бүтэц ба холболт

4.1 Тогтвортой тээврийг хөгжүүлэх

- 4.1.1 Нийтийн тээврийн сүлжээний өргөтгөлийг дэмжинэ.
- 4.1.2 Моторгүй тээврийн хэрэгслийг дэмжинэ.
- 4.1.3.Цахилгаан тээврийн хэрэгслийн дэд бүтцийн бодлогыг дэмжинэ.

4.2 Дижитал холболтыг сайжруулах

- 4.2.1 Өргөн зурвасын интернэтийн хандалтыг өргөжүүлнэ.

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized cursive letters.

4.2.2 Дижитал бичиг үсгийн хөтөлбөрийг дэмжинэ.

4.2.3. Цахим засаглалын санаачилгыг дэмжинэ.

4.3 Нийтийн аж ахуйг сайжруулах

4.3.1 Ус, ариутгах татуургын системийг шинэчлэлийг дэмжинэ.

4.3.2 Эрчим хүчний найдвартай хангамжийг бодлогын хүрээнд дэмжинэ.

4.3.3 Хог хаягдлын менежмент, цэвэрлэх байгууламжийн шинэчлэлийг бодлогоор дэмжинэ.

5-р бүлэг: Засаглал ба ил тод байдал

5.1 Сайн засаглалыг дэмжих

5.1.1 Төрийн үйл ажиллагааны ил тод, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлнэ.

5.1.2 Шийдвэр гаргах түвшинд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.

5.1.3. Авлигатай тэмцэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

5.2 Олон нийтийн оролцоог бэхжүүлэх

5.2.1 Олон нийтийн байнгын уулзалтыг зохион байгуулна.

5.2.2 Орон нутгийн иргэний байгууллагуудыг дэмжинэ.

5.2.3 Сайн дурын үйл ажиллагаа, олон нийтэд үйлчлэх үйл ажиллагааг дэмжинэ.

5.3 Хуулийн хэрэгжилтийг үр дүнтэй хангах

5.3.1 Хууль сахиулах байгууллагын ажилтнуудын сургалтыг сайжруулна.

5.3.2 Олон нийтийн цагдаагийн хөтөлбөрийг сайжруулна.

5.3.3 Тэгш шударга ёсыг дэмжинэ.

Дүгнэлт

Иргэдийн Зориг Ногоон нам нь тогтвортой, эрх тэгш, чинээлэг Төв аймгийг байгуулахын төлөө зүтгэнэ. Байгаль орчны тогтвортой байдал, эдийн засгийн хөгжил, нийгмийн тэгш байдал, дэд бүтэц, холболт, сайн засаглалд анхаарлаа хандуулснаар бид оршин суугч бүр хөгжиж чадах ирээдүйг бий болгохыг зорьж байна.

